

הלכות שבת סימן רמד

ז הרב המהר"ם שם
בשם הרשב"א
ח הראב"ד שם
ט מרדכי פרק קמא
דשבת בשם רבינו
מאיר

(כו) **שלא יחשב עמו יום יום ולא יעשה המלאכה (כו) בבית ישראל.** *ח"יש מי שאוסר בשוכר אינו יהודי לזמן: הגה ודוקא ששכרו (כט) למלאכה מיוחדת כגון כגד לארג או ספר לכתב, אבל ששכרו (ל) לכל המלאכות ששצטרף תוך זמן השכירות, (ם) *לכלי עלמא אסור (כ"ט), *וכמו שיתבאר סוף סימן רמו: ו' שהיה תקנה מ'ס לא) ומשפיר לו אינו יהודי לקבל מ'ס בשבת, מתר (לב) אם הוא (ט) בקבלת, דהינו שאומר לו לשפתגה מאה דינרים (לג) אמן לך בך וכו': הגה וכן יוכל להשפיר המ'ס לכל

באר היטב

שאסור הוא הראב"ד, ד"ס דהישאל מרויח במה שעושה בשבת, דשפא יצטרף גם למחר לכתב ולא יוכל לעשות שניהם כאחד: (ם) ל"כ"ע אסור. דקרוב הדבר לנדאי שצטרף למחר למלאכה אחרת, וא"כ מרויח ישאל במלאכת הנכרי בשבת, וה"ה אם שכרו לכתב לו תמיד זהו פשיטא דאסור לכתב לו בשבת, מ"א: (ט) בקבלת. דאז שרי מדינא. ואע"ג דיש חלוק בין קבלת שאין ישראל קובע מלאכתו לא"י בשבת, כמ"ש ר"ס ת"ב, ובמקס קובע לו דוקא בשבת, מ"מ שרי משום פסידא, ומה"ט שרינן תכא אע"ג דהיי בפרהסיא. וא"ל למה לא התירו נמי במקרח בסי' רמג משום פסידא, דלא התירו אלא בהקסד גדול, עין ט"ו. יהודי ששכר המלח, מתר להשפיר לו פועלים בקבלת שאם יעשו לו כן וכן מלח יתן להם כן וכו', רש"ל

משנה ברורה

(כו) **שלא יחשב עמו.** ורוצה לומר, שלא ידקדק עליו אם מבטל איוה יום ממלאכתו: (כז) **בבית ישראל.** דבזה אפלו קבלנות גמורה אסור, כדלקמן בס'מין רנב: (כח) **ויש מי שאוסר.** הוא דעת הראב"ד. והנה לדעת הש"י הנ"ל ניקח בפשיטות טעם הראב"ד, דסבירא לה דאף שאינו מקפיד על בטולו מכל מקום הרי הישאל מרויח על-ידו; וידועת המגן-אברהם הנ"ל גם-כן ניקח, דסבירא לה להראב"ד דהישאל מרויח במה שעושה בשבת⁸⁵, דשפא יצטרף גם למחר לכתב ולא יוכל לעשות שניהם כאחד: (כט) **למלאכה מיוחדת.** דבזה אפשר שלא יגיע לישאל רוח על-ידי-זה שהוא עושה בשבת, כגון שלא יצטרף הישאל אריגה או כתיבה כ"כ. (ל) **אבל אם לכל המלאכות,** קרוב הדבר לנדאי שצטרף למחר מלאכה אחרת, ואם-כן מרויח

שערי תשובה

בית-אפרים חלק אה"ע מבאר בענין זה בארן: [ט] בקבלת. עכ"ט. וכתב בפנים מאירת ח"א סימן לח: שוכרי אוראנג"ש קוניצ'ים מן השר' דהינו לחפור עקר הלימהו ממנו כרדל ושורפים וכו' ופנים העפר בתנורים אש תמיד תוקר, וכתב שלענין העפר יש חתם בקבלנות, דהינו מעשר עגלות עפר אמן לם כן וכו', אבל בהפכת העפר אין חתם אלא ישימכו קום שבת לאינו יהודי כל חתיכות הגדולות כסף צבוב והפועל יעשה צבוב החתיכות הקטנות בשבת כפרעון חובו, וירשות ביד ישראל שיקח אח"כ כפרעון לחובו החתיכות קטנות כראויים למכור בשוק, וכן התוקר וכו' וכו' וכו' ימכר קום שבת כל מה שיש לו בהוי"ט דאז ברידה טרח, ואחר שבת יקבל הישראל החובית שעשה הפועל בדמי המקר, ע"ש. ועין באש"ל-אברהם בשם הגה"ה ליהושע, ועין לעיל סימן רמג ס"ק ג. וכתב בדרכי-שמואל סימן קלב על כגון פילאטור, דהינו חבור כלים וגלגלים שהאפינים טורים ושורפים אש הקשי ופועלים שוכרים מהעסקים בו והפית של ישראל,

באר הגולה

דהכא לעקר, וכן משמע שם כגון-אברהם גופא, עין שם: * ויש מי שאוסר. עין באר"ה רבה שעדמה להורות כהדעה הראשונה, ומכל מקום לכתחלה טוב וכן לצאת גם דעתו, שכן גם המגיד-משנה נשאר אצלו דין של הרמב"ם כצריך עיון, וגם הלבוש קתב דמסתבר דעת הראב"ד, אלא דמשמע דלבוש מפרש פלגתיהו בדעת הש"י; ונראה דבאופן שפירי המגן-אברהם, לכלי עלמא מתר לדעת הלבוש: * לכלי עלמא אסור. הנה אף שנתשם על זה "בית יוסף", המענין בבית-יוסף גופא יראה דלא פסיקא לה בזה, רק דעת הרמ"א בעצמו כן. וכן כתב בדגולת מרובה: * וכמו שיתבאר סוף סימן רמו. הינו בסעיף ו' שם, דאם היה שכיר-שנה אסור לשלחו ערב-שבת באגרת, דאם היה מחשיב קצצין, גם בערב-שבת היה מתר, כמו שכתב שם בסעיף א. ומכל מקום אינו מושב, דאם היה חושב המחבר דבר זה ללא קצצין, גם ביד והי אסור לדעתו בסעיף א, עין שם, ועל-כרחו דהשלמתן ערוך מסתפק בזה ולכן צדד להקל על-כל-פנים שלא בערב-שבת, וסמוך

הישאל במלאכת האינו-יהודי בשבת, ולכן אפלו אם לא יחשב עמו יום יום אסור: (ל) **לכל המלאכות.** ומשעם זה יש למחות ביד השפחות משעושיין מלאכת אדונייהן בשבת, אפלו כשעושיין שלא בבית ישראל ושלא בצווי בעליהן, דהא הם שכורין לכל המלאכות; וכל-שכן כשעושיין בבית ישראל, דזה אסור אפלו בשכור למלאכה מיוחדת, וכנ"ל. ועין בט"ז סעיף-קטן א דמביא בשם רבנו שמחה, דהוא אסור להשפחה אפלו לעשות מלאכת עצמה בבית בעליה, והשעם, מפני הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישראל היא עושה. והאליה רבה הביא בשם ספר התרומה דמלאכת עצמה מתר, ודעתו שגם רבנו שמחה מודה לזה, עין שם בדבריו. והפרי-מגדים ישב דברי הש"י, עין שם. ועין בספר חיי-אדם קלל סד, דלתתן השפחה בגדיה, לכלי עלמא מתר בבית בעל-הבית, שהוא נפר שמלאכת עצמה היא עושה⁸⁶, ועין שם עוד מה שכתב בענין זה, ועין מה שכתבנו בסעיף-קטן לה: ו' (לא) **ומשפיר לו אינו יהודי.** הלשון אינו מדק, כי הפננה הוא ששוכר את האינו-יהודי [אחרונים]: (לב) **אם הוא בקבלת.** דאז שרי מדינא, כמו בעורות לעבדן בריש סימן רנב, דמתר לתן לו קום שקיעת החמה אם הוא בקבלת, משום דאדעתא דנפשה קעביד. ואף-על-גב דאסור שם לקבוע לו מלאכתו בשבת, ועוד, דהיי מלתא דפרהסיא, שהעסק היה ידוע לכל שהוא של ישראל, וכמו שהיה עושה האינו-יהודי עמה בבית ישראל דמי, דאסור מכל מקום התירו בזה משום פסידא, ואי לא שרית לה אהי לגבות בעצמו ויבוא לידי אסורא דאוריתא, דשפא יכתב פתקא כדלקא המוכסים בבית יוסף. ולפי זה משמע דבמקס שאין פוחבין, כגון אותן שלוקחין מיני מאכל במקס, אסור אפלו על-ידי אינו-יהודי, דלא יבוא לידי אסור דאוריתא אפלו אי לא שרינן לה; אבל הש"י ומגן-אברהם (ג) מסקי דאפלו באופן זה שרינן על-ידי אינו-יהודי משום פסידא⁸⁷, מיהו, בעצמו אסור לקבל אף המקס של מיני מאכל, אפלו אם לא הובא מחוץ לתחום ולא שרף בו חשש צידה ומחבר, משום "ממצוא חפצך", וכמו שכתוב סימן שו [א"ר]. יהודי ששכר בשול המלח מן השר, (ג) מתר להשפיר לו פועלים בקבלת, שאם יעשו לו כן וכן מלח יתן לו כן וכו'. ואף-על-פי שהכלים והעצים הם של ישראל, שרי ויבלבד (ד) שלא יביאו עצים מרשות הישראל בשבת, שכל קבלנות אינה מתרת אלא-אם-כן מסר להם מערב-שבת כל מה שרוצה למסר לצורך המלאכה, ויוציאום מרשותו מערב-שבת⁸⁸. אבל אין התר לשכר אינו-יהודי על שבת וחודש, דמכל מקום מרויח הישאל במלאכתו, ואין לו התר אלא בקבלנות [ח"א]: (לג) **אמן לך בך וכו'.** דהינו שאין מזכיר לו יום השבת כלל, אלא בסתמא: אם

שער הציזין

(ל) **מגן-אברהם:** (ג) טעם הש"י, דאפלו כדברנו מקלעין על-ידי אינו-יהודי משום פסידא, שלא יבוא לידי אסור חמור מזה דהינו על-ידי עצמו. ועין בתוספות שבת שתרצו אינו ברור, שחלוי כגלגתא בסימן של סעיף ב, ע"ש. וטעם המגן-אברהם, דהכא מתר⁸⁹ אפלו למאן דאית לה בסימן שו סעיף ה וסעיף ט דלא שרינן שבות דשבות במקום פסידא, משום דבענינו הוא כמציל מידו שלא ישפיק ממנו ביד אינו-יהודי: (ג) **מגן-אברהם** בשם רש"ל. וקצר מאד בהעסקתו, דלהתוספות-שבת והפנחית-השאל אין מתר בזה אלא-אם-כן לא קבע לו מלאכתו בשבת, דבזה לא מקרי פסידא כמו לגבי מקס, עין שם ברש"ל. ומפרי-מגדים משמע דבכונה שנה המגן-אברהם העסקתו, וסובר דמי בזה למקס ומשום פסידא, ולדידה נראה לקאונה דאפלו אם שכרו להנז' שם משום פסידא: ומפני שבמה אחרונים טוברים כמהרש"ל, לכן העסקתי את דברי החיי-אדם לדעת אף דנראה דהפרי-מגדים פליג עלה: (ג) **הגר"ז**, וגם הנה סתם כרש"ל הנ"ל:

הלכות שבת סימן רמד

השבתות לאינו יהודי, (לד) והאינו יהודי יקח הרוח של שבתות לעצמו, ולא תישנין שיאמר לצרף ישאל הוא עושה, *דבמקום פסידא כהאי גונא (לה) לא חששו כ"י. וישאל הממנה על מטבע של מלך, (י) (לו) דינו כדן הממנה על המכס, ואף על פי שמשמיעים קול בשבת בהקצאת המטבע (הגהות מיימוני פרק ו). ועין לקמן סימן רנב. ויזהר (לז) שלא ישב הישראל אצל האינו יהודי בשבת כשעוסק (יא) [יא] *במלאכתו במטבע או בקבלת המכס (מרדכי פ"ק דשבת):

שערי תשובה

יש לאסור, וכתב שהתקן הפועל הוא להשפיר הכל לפועלים בעד שכירותם כ"כ לישרות משי לשנה כ"י, ע"ש. וכמח"כ כתב שבש"ח זרע אמת האריך בזה וכתב איה תקן יצשה שיהיה מטר עפי" הדין, ע"ש. ועין בשו"ת מהר"ט צהלו סימן סו שקבת להתי המאכבא"ס דהינו מקום שעושי הברית בין שידע המנהג לעשות בקבלת, וכן הוא בענין התקן נאריגת בגדים, אם מנהג המדינה שלא לשכר יום ויום רק בקבלת, שרי. וע"ש לענין עשון הנכונה, שיאמר למה אמתול לא לשעשן בפני הנכונה ולא הייתי מפסיד שגכר. וע"ש בסימן רמה להתי אמירה לא"י לעשות מעשה שעושי להחזיר הצרעין שגכרו מהנכונה למקומן, ע"ש. ועין בהלק"ט דין א"י בונה כביתו והוא בנזקת ישראל, ע"ש. וכתב בשו"ת נ"ב מהדורא תגנאן סימן לח: ישראל שיש לו פאברייקל של קארטו² וכל הפלים של ישראל וגם הברית שלו אף שעומד ברחוב א"י והפועלים הם בקבלנות, ועלה להמיר בין שפמפרס לכל שהפאברייק דרבי להיות בקבלת ועומד בין א"י ונכבסול הפסד רב שיעצורו שלם לפועלים בתנאם, אף זנה יהודי שלא יבוא לבית ההוא בשבת, ע"ש. ועין בנרדכי חלק א סימן יג: מי שלקח כסס הדאמי"ט וצריך לקנות שרנים לעשות סגור, ואם לא יעשו מלאכה בשבתות ויר"ט יפסד הכל, ע"ש אפיני ההפר. ועין בתשובת להמיר-תורה סימן ג וסימן ד. ועין בבני-דוד הלכות שבת באחד שיש לו מנהג שמתעסק בקלאכת הספרות, ודרך לקח לו מסייע, ולוקח בעל התנות החצי ממה שמשפכר זה, פטר, דהר פארסות, ואפלו אם אח"כ התנה שזה יפן כ"כ שכן לבצע התנות והותרו הכל לעצמו מטר, אפ"כ שהתנות עד היום בנזקת ישראל הוא והוא מתעסק בה בחל מ"מ ליכא חשדא, מין שדרך לפת החצי, ונבואת החצי גופא שרי, וא"כ פשיטא דגם זה שרי, ע"ש: [יא] **במלאכתו**. עין בה"ט. ועין בשו"ת ביה אקרו"ס כ: כ: פורשי' ממקרת של דגים שהמקודה פרוקה מע"ש וממלאכת בשבת, ואם

באר היטב

סימן ק. עין ד"אהרן מה שמביא בשם ס' נחלה-ליהושע ומס' דת ודין סימן ו: (י) דינו כדן. ומטר דתן כסף לאינו יהודי לתקן לו מעות כיון שאין כאן שמיעת קול שהוא של ישראל ואין לחש פיון שהאינו יהודי עביר בשכרו, הג"מ, מ"א: (ל) **במלאכתו**. לא מבועיא כשהמכס הוא לישראל, אלא אפלו השכירו לאינו יהודי לשבתות ואין לו עסק בכך אפ"ה אסור, שלא יאמרו לצרכו הוא עושה. כתב הט"ז: הא דאסור לישב שם הינו כדי לידע מה היא ההתעסקות שעושה האינו יהודי וכדי לקבל ממנו חשבון ע"ז למחר, אבל אם אינו יושב שם אלא כדי לשמר את האינו יהודי שלא יגב, מטר: ויזהר ניחא

באר הלקה

אשית הרא"ש שם. וכתב העירו האחרונים בזה: * **דבמקום פסידא וכו'**. הקשה מגן אברתם, דהלא משום שכר-שבת לא מקלעין אפלו במקום פסידא, כדמכח בסימן רמג בהנור ומרחץ, דשם איבא לפעמים פסידא יותר ממכס, עין שם: ונרץ דמכל מקום באותו היום יש פסידא במכס, דחשבינן לכל יום בפני עצמו, ורוצה לומר, מה שאין בן בפרחץ דשם הוא רק מניעת הרוח. ועין שם עוד מה שפתרן לבסוף, והענינהו במשנה ברורה. ומשמע דהעצם הענין לא פסיקא לה להמגן אברתם לפי ההפסקא שלו אם מקלעין כלל משום פסידא לענין שכר-שבת: אבל הט"ז ממה סוף-קטן ג סוכר בהנרא, דהכנס שהיה עסק גדול [וכן גבי מטבע] לא אסרעין משום שכר-שבת, דאדם בחלו על קמונו ואי לא שרית לה אתי לידי אסור יותר גדול, וכן דעת התוספות שבת ג"ס כן דהפסד גדול מקלעין לענין שכר-שבת ג"ס כן. ועין בבאור הגר"א דמשמע מזה דמה שכתב הרמ"א דבמקום פסידא כהאי גונא וכו', הוא ג"כ תרוץ מה שלא חששו כאן לשכר-שבת, ומשמע מזה דהוא סוכר ג"כ כהט"ז ותוספת שבת הנ"ל יש כזה שכר-שבת אף שהתירו משום פסידא וינמי שכתב המגן אברתם דזה דומה למי שידע שביאו לו סחורה וכו', עין בתוספת-שבת שהקשה דבענינו אין יכול הישראל להקנות לו, דהוי דבר שלא בא לעולם, ונראה דזה היה סבת הגר"א ג"ס כן, ומה שישבו הפרי-מגדים קצת היה נראה לו לדחוק. ונמצא לפי זה דהט"ז והתוספת-שבת והגר"א כלם פתרא שיטתא קמי, וכן משמע בבלש, ועין בגאליה רבה שגם בתשובת רי"ט צהלו משמע כן, ועל-פי ש' להקל בזה, אף לדברי דב' משמע דבשכירי-יום אין להקל במשום גונא: * **במלאכתו**. עין במגן אברתם, דאפלו אם השכירו לאינו יהודי לשבתות ואין לו עסק בכך אפלו הכי אסור, שלא יאמר לצרכו הוא עושה:

הם עושי, דאף אם נחשב מניעת רוח יום השבת להפסד גדול, ככלל מניעת הרוח, כמו שכתבו האחרונים לענין תנור ומרחץ, ועל-כל-פנים אין להמיר אלא באפן שצ"ה השלחן-ערוך והרמ"א, או (ל) **במלאכתו**. עין במגן אברתם כל הדברים שנותן לו למכר, (ל) ואף דעל-כל-פנים עדין העסק נקרא על שם ישראל, זה מטר משום פסידא³⁰. וליפי מה שכתבנו לקמה בשם הט"ז, יזהר במטר בזה לשב במרחץ ולישמר שלא יגב האינו יהודי מהעסק, אף שיהיה שלא יעצור בהעסק ושלא ידבר עמו כלום מעניני ההם, והוא דבר שישב לזהר שלא לדבר כלום כשישבו שם, אף העולם נוהגין להמיר, והנה להם, מוטב שיהיו שגוגין לא יהיו מדיין [תו"ש]. והבוחט בה' ואינו מתפשט צדדי קלות על שבת, אשרי: (לו) דינו כדן וכו'. ועל-כן מטר לתן הכסף לאינו יהודי מבעוד יום בקבלת, שאם יצשה לו מן הכסף כן וכן יתן לו שהשכיר לו, או שלוחו, או כתב הט"ז, דמה שפסידא לישב שם הינו כדי לידע מה היא ההתעסקות שעושה האינו יהודי וכדי לקבל

(ל) דאפלו למאן דשרי שבות דשבות במקום הפסד לקמן בסימן שה, הינו כשאין לו עצה אחרת, אבל בזה הלא יכול לתקן הדבר מערב-שבת, וכמו שכתוב בשלחן-ערוך, או שיקנה לו מבעוד יום: (לו) הינו במשיכה ובכסף, ועל-פי הדיוק בכסף בלחוד, שיפן לו מקצת מעות על זה³¹: (ל) כן משמע מגן אברתם סוף-קטן יח כמה שכתב לענין מ"ס היכא שמשפיר לו ערב-שבת: (ל) והינו אפלו אם הוא מלמא דפרהסיא וידוע שישאל שכרו מהמלך. ושלא במקום פסידא, כגון באיש אחר שנותן כסף לאינו יהודי, על זה אינו מטר אפלו בקבלנות, אלא-אם-כן עושה האינו יהודי כביאו, כדי שלא יהיה שם הישראל נקרא על זה, כן מוכח מאחרונים: **תרגום**: 1 בית-חורש' 2 קרטון, (כ"ה בנ"ב).

הלכות שבת סימן רמד

ביאורים ומוספים

בזה יותר, שישבו ישראל בחנויות ויאמרו שאינם יושבים שם אלא להשגחה.

[משנ"ב ס"ק לה]

או שיקנה לו מערכב-שבת כל הדברים שנותן לו למכור, וְאֵף דְּעֵל כָּל פְּנִים עֲדִין הַעֲסָק נִקְרָא עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל, זֶה מִתָּר מִשּׁוֹם פְּסִידָא³⁰.

[שעה"צ ס"ק לו]

הַגְּנֵי בְּמִשְׁכָּה וּבְקֶסֶף, וְעַל־פִּי הַדִּקְדָּק בְּקֶסֶף בְּלַחֲוֵי, שְׂמִתָּן לוֹ מְקַצֵּת קְעוֹת עַל זֶה³¹.

31) וקנין משיכה, כתב במשנ"ב לקמן (סי' תמח ס"ק יז) שלרוב הפוסקים מועיל בנכרי, ולכן הוא עדיף על קנין כסף, אולם לרש"י וסיעתו צריך דוקא קנין כסף [וראה לקמן (סי' רמו ס"ק יב)].

30) ולעשות שטרי מכירה בשביל להתיר עבודה בשבת, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' נה) שאין דעתו נוחה מכך, כיון שברוב הפעמים הוא שלא כדון, משום שאין הנכרי עושה על דעת עצמו אלא על דעת בעל הבית, וכל שכן במדינותינו שענין שמירת השבת פרוץ, ואם יתירו בית דין מכירה לנכרי כדי להתיר עבודה בשבת, תתחלל השבת בפרהסיא, שיבואו להקל

הלכות שבת סימן רמה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק לז]

מיוחדים לשבת, שבהם מופיעה הבעלות באופן אחר מהאופן בו היא מופיעה בימות החול]. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק א).

4) ובאופן החלוקה, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' צ וח"ב סי' סה) שצריך שיהיה רישום מפורט של ההכנסות של יום השבת, השייכות לנכרי, ורישום של ההכנסות של יום החול השייכות לישראל, ורק אם נעשה כן, רשאים הם לחלוק לאחר מכן את ההכנסות בשוה, הן אם אמרו את ההכנסות והחליטו שמתמא שוות הן, והן אם רצו למחול זה לזה, אך אם חולקים את הימים בלא רישום מפורט, בטל התנאי לגמרי, ואין חלוקתם חלוקה, שאין אלו אלא דיבורים בעלמא.

[משנ"ב ס"ק א]

פ"ן שְׁפָדִיעַ שְׁיֵשׁ לְאִינוּ-יְהוּדִי חֶלֶק בּוֹ?⁶¹

6) ואף אם אין לנכרי בעסק אלא חלק קטן בלבד, כתב בשו"ת מהר"ם שיק (או"ח סי' צז) שאין בזה משום מראית העין. ומטעם זה, ישראל שיש לו מסעדה בחוץ לארץ ומעסיק עובד נכרי שמקבל אחוים מהרווחים, כתב הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ג סי' לו) שאף על פי שיש בזה משום מראית העין [שהרי אין דרך העולם למסור מסעדה באריות, אלא רק למנהל עבודה המקבל משכורת קבועה], מימ רשאי הישראל להעסיקו על ידי שיקנה לו בעלות במסעדה אפילו חלק אחד ממאה [ויעשו שטר בעלות ושטר שותפות], ויפרסם את הדבר בין היהודים שבמקום.

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' עד) הוסיף על פי מה שכתב בשו"ת המהר"ם שיק שם, שיש לפרסם את בעלות הנכרי באופן בולט בשם העסק, וכל זה כשלא היה עד היום שם הישראל בשם העסק, אולם אם הופיע שם הישראל בשם העסק, כתב (שם) שלא יועיל שיסירו את שם הישראל ויכתבו את שם הנכרי בלבד, משום שעדיין יש לחוש שמא יאמרו שהישראל הוא הבעלים כבתחילה, אלא שהחסירו את שמו, ועלול הדבר להביא מכשולות וחילול שבת בעתיד. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק י) בשם הגר"ש אויערבך.

[משנ"ב ס"ק ב]

דְּכִיּוֹן שְׁהֲתַנּוּ בְּתַחֲלָה וְכוּ', וְאִין הָאִינוּ-יְהוּדִי שְׁלוּחַ?⁶²

6) ועל ידי תנאי זה, כתב השו"ע הרב (ס"ג) שאין לישראל בשבת חלק בשדה כלל, וכמבואר בשו"ת הריב"ש (סי' קנא) שציין הבית יוסף בסוף הסימן, ואם מעסיק הנכרי פועלים שכירי יום בשבת, כתב המהר"ם בנעט (פרשת מרדכי סי' יב) שאסור לשלם להם מכספי השותפות, כיון שבאופן זה נחשבים הם כשליחים של הישראל. ובמניין, שאין נהוג לשלם לפועלים תשלום עבור כל יום אלא משלמים להם תשלום שבועי או חודשי, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' כו) שאם אין הבדל בין גובה התשלום הניתן עבור חמשה ימי עבודה או עבור ששה ימים, אין לחוש לכך.

[משנ"ב ס"ק ג]

וְאִין אוֹ שְׁלוּחֵי אֲעֻמְלָה בְּחַל וְאֶטְל גַּם-כֵּן כְּנֶגְדֵי יוֹם שְׁלִי?⁶³

7) היינו שבתנור די שיאמר לו שיקח את שכר השבת, ואין צריך להתנות עמו על עצם המלאכה, שהרי שכר המלאכה בא מיד עם גמר המלאכה, מה שאין כן בשדה שאין משלמים את השכירות אלא בשעת הקצירה, ואם יאמר לו בשעת התנאי שיקח את שכר השבת, עלול הנכרי להבין שרק שכר השבת יהיה שייך לו, אבל מה שקוצרים לבסוף [שהוא מחמת העבודה בשבת] שייך לשניהם בשווה, ומשום כך צריך הישראל לומר לו בפירוש שגם מלאכת השדה של יום השבת תהא מוטלת עליו בלבד.

המשך בעמוד הבא

דְּזֶה אֲסוּר מְשוּם "מְצוּא תַּפְצֵף" (32) וְכוּ', אֶכְּל אִם אִינוּ יוֹשֵׁב שֵׁם אֶלָּא כְּדִי לְשַׁמֵּר אֶת הָאִינוּ-יְהוּדִי שְׁלֵא יִגְנַב מִן הַמְּקַס, מְתָרְס.³³

32) ולגבי ישראל שמסר תבואה לנכרי מבעד יום קוצץ לו שכרו, כתב לקמן (סי' רנב ס"ק מח) שמתור שיטחון הנכרי עבורו בשבת, בתנאי שלא יעמוד הישראל אצלו בזמן הטחינה, שבאופן זה נראה הנכרי כשלוחו.

33) ולענין איסור 'ממצוא תפצף' במקום הפסד ממון, כתב לקמן (סי' שז ס"ק א) בשם הב"ח, שמי שיש לו חוב אצל נכרי אנס, ונודע לו בשבת שהנכרי ילך מהעיר ויתכן שלא ישוב עוד, מותר לו ללכת בשבת לשר כדי שיעכב את הנכרי עד שיפרענו, ואף על פי שיש בזה משום 'ממצוא תפצף', מ"מ במקום הפסד לא גזרו.

סימן רמה

יִשְׂרָאֵל וְאִינוּ-יְהוּדִי שְׁתַּפְּיִן אִיף יִתְנַהֲגוּ בְּשַׁבָּת

[משנ"ב בהקדמה]

אִיזֶה עֶסֶק אוֹ מְלָאכָה בְּשַׁתְּפוּת עִם הָאִינוּ-יְהוּדִי?¹ שְׁיִתְנּוּ מִתְּחִלָּה קִדְּם שְׁלוּקְחֵין בְּשַׁתְּפוּת?² וְכוּ', וְהִי-יִשְׂרָאֵל יִשְׁל יוֹם אֶחָד כְּנֶגְדֵי, הֵן רַב אוֹ מְעַט?³ וְכוּ', וּבְשַׁעַת חֶלְקָה נִתְרַצוּ לְחֶלֶק בְּשַׁתְּפוּת.⁴

1) ולעשות עסק או שותפות עם נכרי בימות החול, כתב השו"ע לעיל (סי' קנו ס"א וחז"מ סי' קעו סנ"א) שאסור, שמא יתחייב הנכרי שבענה וישבע בעבודה וזה, ויעבור הישראל על 'לא ישמע על פיך'. והרמ"א (או"ח שם) התיר לעשות עסק או שותפות עם נכרי בזמן הזה, כיון שהנכרים מתכוונים בשבועתם לשם שמים, אלא שמשתפים עם שם שמים עבודה וזה, ולא מצינו שיש בזה משום 'לפני עור', שהרי אין הם מזהירים על השיתוף.

2) ולענין ישראל ונכרי שיש להם תנור אפיה בשותפות, ורוצה הנכרי לאפות בו חמץ בפסח, כתב השו"ע לקמן (סי' תנ ס"ג) שיאמר הישראל לנכרי קודם הפסח טול את החמץ שנאפה בפסח ואני אטול אחר כך. וכתב המשנ"ב שם (ס"ק ו), שהסכמת האחרונים למעשה היא שימכור הישראל את התנור לנכרי לכל הפסח, ויקצוב עמו סכום מסוים על כך, ויקח ממנו את סכום המקח עוד לפני הפסח. והוסיף, שאין בזה משום איסור שכר שבת ויום טוב, כיון שהשכר על ימים אלו ניתן בהבלעה עם השכר על שאר ימי הפסח.

3) ולענין עסק או שותפות עם מומר המחלל שבת, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' צא) שאין היתר זה מועיל, שכיון שעל ידי תנאי זה מתרצה המומר שיקבל שותפו יום אחד מימות החול, נמצא שנהנה השותף ממלאכת המומר בשבת. והוסיף, שמשום כך אין להתיר שותפות עם מומר אלא באופן שיהיו שותפים בימות החול בלבד, ובימי שבת ויו"ט יהיה העסק שייך למומר בלבד, הן לשכר הן להפסד, וכל זה בתנאי שיכול המומר לנהל את העסק בעצמו, שאם לא כן נמצא שבעצם השותפות גורם הוא למומר לחלל שבת. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' כו) כתב שאף באופן זה נחשב השותף כמסייע למומר בעבירה.

והוסיף בשו"ת שבט הלוי (שם), שכיון שעל הניירות הרשמיים של העסק כתוב גם שם השותף, יש בזה אף משום מראית העין שלא הותרה אלא בהפסד גדול מאוד, ומה שהתירו שותפות עם נכרי כשרק הנכרי מתעסק בשבת בעניני העסק, אין זה שייך היום כשמופיעים שמות השותפים על הניירות הרשמיים של העסק. [ומטעם זה כתב שם שכדאי שיעשו השותפים ניירות רשמיים]

